

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija za vodik za podnebno nevtravno Evropo

(COM(2020) 301 final)

(2021/C 123/06)

Poročevalec: **Pierre-Jean COULON**

Zaprosilo	Evropska komisija, 23. 9. 2020
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Sklep plenarne skupščine	14. 7. 2020
Pristojnost	strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	16. 12. 2020
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	27. 1. 2021
Plenarno zasedanje št.	557
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	229/4/3

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da mora Evropska unija premagati krizo, ki jo je povzročila pandemija COVID-19, z oblikovanjem novega modela družbe, da bodo naša gospodarstva postala bolj zelena, pravičnejša in odpornejša na prihodnje pretrese. Evropska sredstva za okrevanje morajo podjetjem, inovatorjem, delavcem in vlagateljem omogočiti, da utrdijo vodilno vlogo v svetu na rastočih trgih čiste energije.

1.2 EESO zato podpira strategijo Evropske komisije za ustvarjanje ugodnega okolja za povečanje ponudbe vodika in povpraševanja po njem, da bi dosegli podnebno nevtravno gospodarstvo. Poudarja, da je treba dati prednost čistemu vodik, tudi v okviru evropskega zaveznitva za čisti vodik, saj je samo to v skladu s cilji podnebne nevtralnosti.

1.3 EESO poudarja, da je vzpostavitev gospodarstva čistega vodika v Evropi zgolj del strategije za boljšo povezanost različnih energetskega sektorjev EU. EESO zato poudarja, da bi morala EU okrepiti svoja prizadevanja za oblikovanje energetskega sistema čiste energije, npr. na področju energije iz obnovljivih virov in energijske učinkovitosti, da bi evropskim podjetjem zagotovila močan notranji trg, na katerem je mogoče varno uvajati inovacije, in celostno industrijsko strategijo, ki omogoča izvoz rešitev na področju čiste energije v druge dele sveta.

1.4 EESO opozarja, da bi bilo treba čisti vodik zaradi visokih stroškov proizvodnje in prevoza uporabljati le, kadar druge obstoječe možnosti razogljčenja niso mogoče, na primer v sektorjih, v katerih je razogljčenje težavno⁽¹⁾, ali pri zelo specifičnih načinih uporabe v prometnem in gradbenem sektorju.

1.5 EESO poudarja, da z evropskimi sredstvi ne bi smeli subvencionirati energije iz fosilnih goriv, če želimo omogočiti razmah čistega vodika, zato Komisijo poziva, naj načelo „ne škoduj“ uporablja za vse javno financiranje v okviru večletnega finančnega okvira, InvestEU, sklada EU za okrevanje in državne pomoči.

⁽¹⁾ Znani tudi kot sektorji, v katerih je težko zmanjšati emisije (angl. *hard-to-abate sectors*) (npr. jeklarska in petrokemična industrija ter proizvodnja aluminija, cementa in gnojil). V teh sektorjih namreč rešitve za razogljčenje povzročajo višje stroške zmanjševanja kot sedanja tehnologija z višjimi emisijami ogljika.

1.6 EESO poudarja, da sta za vzpostavitev „ekonomije vodika“ potrebna podpora in sodelovanje evropskih državljanov kot podjetnikov, delavcev in potrošnikov. EESO obžaluje, da ni bilo razprave o izvajanju strategije v različnih sektorjih, in poziva k večjemu vključevanju državljanov v ta proces prek neposrednega in reprezentativnega posvetovanja in sodelovanja. EESO poleg tega poziva Komisijo, naj oceni, kako bi razvoj čistega vodika vplival na stroške energije za gospodinjstva.

1.7 EESO opozarja, da bo energetski prehod manj uspešen, če bodo zaradi njega nekateri delavci oškodovani ali če najbolj ranljive skupine od njega ne bodo imele koristi. V času zelo visoke stopnje brezposelnosti ⁽²⁾, zlasti med mladimi, je nujno izkoristiti ves potencial za ustvarjanje delovnih mest v sektorjih v razvoju ter preprečiti, da bi energetski prehod v nekaterih regijah povzročil gospodarsko nazadovanje in s tem strukturno brezposelnost. EESO zato poziva Evropsko komisijo, naj pripravi analizo za opredelitev znanj in spretnosti delavcev v nazadujočih sektorjih, ki bi jih lahko uporabili na novih delovnih mestih v sektorju vodika.

1.8 EESO poudarja ključno vlogo evropskega zaveznitva za čisti vodik pri pospeševanju preobrazbe evropske industrije ⁽³⁾ in predlaga, da bi bil vanj vključen kot predstavnik organizirane civilne družbe. EESO priporoča tudi, naj Komisija pripravi natančen opis časovnih okvirov za prehod industrije, prilagojenih posebnim potrebam posameznih sektorjev. Jeklarsko, cementno in kemično industrijo je treba podpreti pri spreminjanju proizvodnih metod; EESO poudarja, da v nasprotnem primeru omenjene panoge, ki pomembno prispevajo k zmanjšanju emisij CO₂, te preobrazbe morda ne bodo preživele.

1.9 EESO pozdravlja prihodnja partnerstva s sosednjimi državami. Vendar Komisijo poziva k večji jasnosti glede postavitve elektrolizerjev z močjo 40 GW za proizvodnjo obnovljivega vodika v sosedstvu EU ⁽⁴⁾, ki trenutno vključuje politično nestabilne države z zelo drugačnimi politikami glede energetskega prehoda in razvoja na področju pridobivanja energije iz obnovljivih virov. EESO poudarja tudi, da si je Komisija v svoji okvirni strategiji za trdno energetsko unijo ⁽⁵⁾ za cilj zastavila zmanjšanje odvisnosti EU od uvoza energije ⁽⁶⁾.

1.10 Poleg tega EESO opozarja, da konkurenčnost evropskih podjetij temelji na njihovi inovativnosti. Raziskave in inovacije so ključne tudi za krepitev odpornosti naše družbe, ki jo je močno prizadela pandemija COVID-19. Zato EESO poudarja, da je treba v okviru programa Obzorje Evropa in Evropskega sveta za inovacije zagotoviti zadostna proračunska sredstva za čisto energijo.

2. Kratka vsebina sporočila Evropske komisije

2.1 Komisija v času, ko je evropsko gospodarstvo hudo prizadela pandemija COVID-19, ponovno izraža željo po pospešitvi prehoda na suvereno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo ⁽⁷⁾.

2.2 Evropska komisija poudarja, da ima uporaba čistega vodika ključno vlogo pri oblikovanju suverenega, pametnejšega, bolj povezanega in optimiziranega energetskega sistema, v katerem lahko vsi sektorji znatno prispevajo k razogljičenju. Čisti vodik in njegova vrednostna veriga imata lahko pomembno vlogo pri izravnavi nihanj v oskrbi z energijo iz obnovljivih virov in sta lahko vir energije za sektorje, kjer elektrifikacija ni izvedljiva. Evropa mora vzpostaviti ekonomijo vodika, da bo lahko izkoristila ta potencial.

2.3 V ta namen je Komisija pripravila strategijo do leta 2050 v treh fazah:

- 2020–2024: postavitev elektrolizerjev za pridobivanje obnovljivega vodika z močjo 6 GW za razogljičenje sedanje proizvodnje vodika,
- 2025–2030: 40 GW v EU in 40 GW v evropskem sosedstvu z izvozom v EU za razogljičenje novih področij, kot so jeklarski sektor in nekatera prevozna sredstva,

⁽²⁾ Po podatkih Eurostata, objavljenih avgusta 2020, se je zaradi pandemije COVID-19 v drugem četrtletju število zaposlenih v EU zmanjšalo za 2,6 %.

⁽³⁾ Tj. ustvarjanje blaga in storitev brez uporabe ogljika.

⁽⁴⁾ Vključno z Zahodnim Balkanom, Ukrajino in državami južnega sosedstva.

⁽⁵⁾ Glej COM(2015) 80 final.

⁽⁶⁾ Glej COM(2020) 299 final, Gonilo za podnebno nevtravno gospodarstvo: strategija EU za povezovanje energetskega sistema.

⁽⁷⁾ Po podatkih Eurostata, statističnega urada EU, se je BDP Unije v drugem četrtletju 2020 skrčil za 11,9 %.

- 2030–2050: veliko povečanje nameščenih zmogljivosti za razogljčenje z uporabo vodika v vseh sektorjih, v katerih je razogljčenje težavno ⁽⁸⁾.

2.4 Komisija v svoji strategiji za konkurenčnost obnovljivega vodika v EU obravnava pet ključnih področij:

- naložbe v EU,
- spodbujanje povpraševanja in povečanje proizvodnje,
- oblikovanje ustrezne infrastrukture in tržnih pravil,
- spodbujanje raziskav in inovacij ter
- mednarodno razsežnost.

2.5 Komisija ocenjuje, da bi bilo treba za vzpostavitev takega ekosistema v tem desetletju zagotoviti naložbe v višini približno 320–458 milijard EUR, da bi dosegli cilje strategije za vodik do leta 2030, in sicer 24–42 milijard EUR za elektrolizerje, 220–340 milijard EUR za povečanje proizvodnje sončne in vetrne energije (80–120 GW), približno 11 milijard EUR za posodobitev obstoječih obratov za zajemanje in shranjevanje CO₂, ter 65 milijard EUR za prenos, distribucijo in shranjevanje vodika ter polnilne postaje za vodik. Zgolj za naložbe v proizvodne zmogljivosti bi bilo do leta 2050 potrebnih 180–470 milijard EUR. Poleg tega bodo potrebne tudi naložbe za prilagoditev sektorjev končne uporabe in sicer 160–200 milijonov EUR za pretvorbo običajne jeklarne v EU in 850–1 000 milijonov EUR za postavitev 400 manjših polnilnih postaj za vodik.

2.6 V nadaljevanju so opisani glavni strateški vzvodi, ki jih lahko EU uporabi za spodbujanje zasebnih naložb v čisti vodik.

2.6.1 Z razvojem uporabe čistega vodika v industriji in mobilnosti se bo povečalo povpraševanje. Zato je v strategiji predlagan dvofazni pristop: najprej se bo vodik uporabil za razogljčenje proizvodnje jekla, nato pa bi se lahko uvedel za lastne potrebe, kot so mestni avtobusi ali nekateri vlaki, kjer elektrifikacija s stroškovnega vidika ni konkurenčna možnost, ter za težka cestna vozila, vzporedno z elektrifikacijo. Vlogo vodika v prometu bi bilo treba obravnavati tudi v prihodnji strategiji za trajnostni razvoj in pametno mobilnost, ki bo objavljena do konca leta. V skladu s tem bodo potrebni podporni ukrepi na strani povpraševanja, vključno z možnostjo uvedbe kvot za obnovljivi vodik ali minimalnih deležev v nekaterih sektorjih končne uporabe (npr. pri uporabi v kemičnem sektorju ali sektorju prometa).

2.6.2 Komisija poudarja, da bosta za povečanje proizvodnje potrebni večja jasnost in gotovost za vlagatelje in za industrijo. Zato bo predlagala uvedbo skupnega nizkoogljičnega standarda za spodbujanje obratov za proizvodnjo vodika na podlagi njihove uspešnosti v zvezi z neposrednimi emisijami toplogrednih plinov. Predlagala bi lahko tudi izčrpno terminologijo in vseevropska merila za certificiranje obnovljivega vodika, med drugim na podlagi obstoječih pobud, kot je CertifHy. Poleg tega bi bilo treba pri prihodnji reviziji sistema EU za trgovanje z emisijami (ETS) uvesti dodatne mehanizme za spodbujanje proizvodnje obnovljivega in nizkoogljičnega vodika. Uporabil bi se lahko tudi sistem za pogodbe na razliko za ogljik, tj. razpisni sistem za dolgoročne pogodbe z javnim sopolgodbenikom, za kritje razlike med izpolnitveno ceno CO₂ (tj. 55–90 EUR/tCO₂) in dejansko ceno. Za obnovljivi vodik bi lahko konec koncev predvideli neposredne in pregledne tržne sisteme podpore, ki bi se dodeljevala prek razpisov.

2.6.3 Komisija predlaga, da se ob razvoju ponudbe opreme, ki deluje na čisti vodik, postopoma razvija tudi infrastruktura. Povpraševanje po vodiku se bo sprva zadostilo z oskrbo na kraju samem ali v bližini. Nato se bodo razvili regionalni grozdi (tako imenovane „vodikove doline“), zaradi česar se bo večala potreba po namenski infrastrukturi, ne le za industrijske in prometne namene ter za izravnavo električne energije, temveč tudi za ogrevanje stanovanjskih in poslovnih stavb. Obstoječemu plinovodnemu omrežju bi bilo mogoče delno spremeniti namen in ga uporabiti za prenos obnovljivega vodika na večjih razdaljah, potrebne pa bodo tudi večje zmogljivosti za shranjevanje vodika.

2.6.4 Da bi Komisija spodbudila nastanek evropskih prvakov, je vzpostavila evropsko zaveznitvo za čisti vodik, ki bo povezovalo javne organe, industrijo in civilno družbo. Cilji zaveznitva bodo: (1) razvoj naložbenega programa in nabora konkretnih projektov; (2) olajšanje sodelovanja v regionalnih, nacionalnih in evropskih omrežjih naložbenih projektov vzdolž vrednostne verige vodika, vključno s pomembnimi projekti skupnega evropskega interesa (IPCEI); in 3) okrepitev financiranja za premostitev naložbene vrzeli. Zaveznitvo bo širok forum za usklajevanje naložb vseh deležnikov.

⁽⁸⁾ V teh sektorjih so stroški zmanjševanja emisij visoki, napredek pri zmanjševanju emisij pa počasen in težaven.

2.6.5 Komisija namerava v okviru načrta za okrevanje in odpornost podpreti strateške naložbe v čisti vodik, zlasti prek evropskega sklopa za strateške naložbe *InvestEU* (od leta 2021).

2.6.6 Podpirala bo tudi raziskave in inovacije v okviru institucionaliziranega partnerstva za čisti vodik ter večjih partnerstev na področju prometa in industrije, kot je *2Zero* ali *Clean Steel*. Komisija bo z namenskimi instrumenti (npr. predstavitevni projekti *InnovFin* na področju energije, *InvestEU*) ciljno usmerjala podporo izvedljivim projektom v državah članicah. V naslednjem okvirnem obdobju Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) bo financiran medregionalni instrument za naložbe v inovacije s pilotnim ukrepom za vodikove tehnologije v ogljično intenzivnih regijah.

2.6.7 Da bi dejavno spodbujali nove priložnosti za sodelovanje na področju čistega vodika, je v strategiji predlagana ponovna preučitev energetskih partnerstev s sosednjimi državami in regijami (vzhodnim sosedstvom EU, zlasti z Ukrajino, in južnim sosedstvom) prek ustreznih mednarodnih forumov, kot sta Energetska skupnost ali ministrska konferenca o čisti energiji. Vzporedno se bo podpiralo tudi naložbe v okviru naložbene platforme za sosedstvo in naložbenega okvira za Zahodni Balkan. Komisija bo razvila referenčno vrednost za transakcije z vodikom v eurih in tako prispevala k utrditvi vloge eura v trgovini s trajnostno energijo ter vključila čisti vodik v mednarodna, regionalna in dvostranska diplomatska prizadevanja EU na področju energije, podnebja, raziskav, trgovine in mednarodnega sodelovanja.

3. Splošne ugotovitve

3.1. Za uresničitev cilja evropskega zelenega dogovora, tj. podnebne nevtralnosti v Evropi do leta 2050, so potrebne konkretne politike. Poleg tega se Evropska unija zaradi pandemije COVID-19 trenutno sooča z izrednimi zdravstvenimi in gospodarskimi razmerami. Evropska unija in države članice morajo zato uskladiti svoj odziv na krizo, da bo gospodarsko okrevanje lahko odskočna deska za čisto in odporno prihodnost. Zato je treba okrepiti gospodarsko suverenost EU, delno z razvojem obnovljivih virov energije in z njimi povezanih zmogljivosti shranjevanja.

3.2. EESO zato podpira strategijo Evropske komisije za ustvarjanje ugodnega okolja za povečanje ponudbe vodika in povpraševanja po njem, da bi dosegli podnebno nevtralno gospodarstvo. Hkrati poudarja, da je uspeh čistega vodika odvisen od znatnega povečanja učinkovitosti našega energetskega sistema in široke uporabe energije iz obnovljivih virov ter s tem elektrifikacije naših uporab.

3.3. EESO sicer pozdravlja ambiciozne cilje strategije za postavitev elektrolizerjev za pridobivanje obnovljivega vodika, vendar poudarja, da je treba za zadovoljitev vse večjega povpraševanja po električni energiji – ki je posledica elektrifikacije naših uporab, čemur se pridružujejo potrebe zaradi proizvodnje čistega vodika – dati prednost povečanju zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov v Evropi. Razvojna pot energije iz obnovljivih virov trenutno ne vključuje proizvodnje vodika in le približno tretjina porabljene električne energije v EU izvira iz obnovljivih virov⁽⁹⁾.

3.4. EESO pozdravlja pojasnila Komisije glede opredelitve čistega vodika, tj. vodika, ki se pridobiva z elektrolizo vode z električno energijo iz obnovljivih virov, zlasti vetrne, sončne in vodne energije, ali z biokemično pretvorbo obnovljive biomase. Poleg tega pozdravlja dejstvo, da je to prednostna naloga za EU, saj je samo to v skladu s cilji podnebne nevtralnosti.

3.5. Vendar EESO ugotavlja, da strategija kratkoročno in srednjeročno ohranja odprte možnosti tudi za druge oblike vodika z nizkimi emisijami ogljika, pridobljene iz fosilnih goriv z zajemanjem in shranjevanjem CO₂ (CCS)⁽¹⁰⁾, tj. tehnologijo, ki se še razvija. EESO opozarja, da vodika, pridobljenega s tehnologijo, ki vključuje zajemanje in shranjevanje CO₂, v nobenem primeru ni mogoče obravnavati kot vira zelene energije, če je njegova uporaba povezana z neposrednim ali posrednim pridobivanjem fosilne energije. EESO poudarja, da je treba orodja za analizo ogljika uporabljati vzdolž celotne vrednostne verige vodika, povezanega z zajemanjem in shranjevanjem CO₂, da bi se tako pridobljeni vodik štel za nizkoogljicnega in ne za brezogljicnega⁽¹¹⁾ ter da bi se izognili nezadostnim prihrankom emisij za doseganje pričakovanih dolgoročnih ciljev glede emisij.

⁽⁹⁾ Podatki Eurostata (nrg_ind_peh).

⁽¹⁰⁾ Ali z elektrolizo z znatno manjšimi emisijami toplogrednih plinov v življenjskem ciklu.

⁽¹¹⁾ Zagotavlja 60–85 % manjše emisije v življenjskem ciklu v primerjavi z uporabo zemeljskega plina v kotlih.

3.6. EESO tudi opozarja na analizo Evropskega računskega sodišča, ki je pokazala, da v okviru obstoječega financiranja EU za podpiranje zajemanja in shranjevanja CO₂, kot je program NER 300, „ni bil izveden noben uspešen projekt zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida“⁽¹²⁾, zato obstaja veliko dvomov o tehnološki izvedljivosti tega postopka in javni podpora zanj.

3.7. EESO je seznanjen z oceno Komisije, da bi bil vodik iz fosilnih goriv z zajemom CO₂ konkurenčen vodik iz fosilnih goriv, če bi bila cena ogljika v razponu 55–90 EUR na tono CO₂, in poziva Komisijo, naj opiše finančni model naložb, ki vodijo do takšnih stroškov izravnave, zlasti učinek stroškov kapitala, zbranega z zasebnimi naložbami, ki povzročajo dodatne stroške projektov. EESO poziva Komisijo, naj posreduje podrobnosti glede ocen cen čistega vodika, pri katerih subvencije ne bi bile učinkovite, in preuči mehanizme, potrebne za doseganje teh cen, zlasti pri prihodnji reviziji sistema EU za trgovanje z emisijami (ETS).

3.8. EESO poudarja tudi, da mora biti obnovljivi vodik sicer sposoben konkurirati vodik iz fosilnih goriv in vodik iz fosilnih goriv z zajemanjem ogljika, vendar mora biti predvsem konkurenčen fosilnim gorivom. Za to pa bodo morali stroški zanj pasti pod 1 USD/kg⁽¹³⁾. Zmanjšanje naložbenih stroškov (*CapEx*) zelenega vodika je zato ključnega pomena. EESO poziva Evropsko komisijo, naj pripravi scenarije določanja cen vodika v povezavi s stroški finančnega kapitala, zbranega za projekte zelenega vodika.

3.9. EESO opozarja tudi, da pretekli poskusi zagona „vodikovega gospodarstva“ niso bili uspešni, predvsem zato, ker se povpraševanje po vodik ni nikoli uresničilo. EESO zato pozdravlja dejstvo, da je Komisija jasno opredelila sektorje končne uporabe, ki naj bi predvidoma uporabljali vodik: to so industrija in nekatera prevozna sredstva, pa tudi stacionarni nosilci za shranjevanje električne energije v okrepitev baterijskih zmogljivosti za shranjevanje.

3.10. Čisti vodik bi bilo zato treba uporabljati le, kadar niso mogoče druge obstoječe možnosti razogljčenja, in EESO poziva Komisijo, naj naložbe usmeri v uporabe, pri katerih ima vodik lahko pomembno vlogo, kot so industrija, mobilnost (pomorski in letalski promet) ter shranjevanje energije iz obnovljivih virov. Kadar je možna uporaba baterij, zlasti v avtomobilih, taksijih, avtobusnem vozem parku ter mestnih dostavnih vozilih in tovornjakih, kot je navedeno v strategiji, bi lahko vodik ponudil stroškovno manj učinkovite rešitve. Lahko bi pa bil ena od možnosti za razogljčenje cestnega tovornega prometa na dolge razdalje⁽¹⁴⁾.

3.11. Pandemija COVID-19 je še poglobila in razširila neenakosti v naši družbi in povečala revščino v Evropi. Zato je nujno zagotoviti, da v strategiji za vodik za podnebno nevtravno Evropo nihče ne bo prezrt. EESO v ta namen poziva Komisijo, naj spremlja in oceni potrebe za prestrukturiranje zaposlovanja, ki so povezane s strategijo za vodik.

4. Posebne ugotovitve

Socialna razsežnost

4.1 Zaradi pandemije COVID-19 in krize, ki jo je povzročila, naj bi brezposelnost v Evropski uniji predvidoma dosegla 9 %, pri čemer naj bi prizadela zlasti mlade in nizkokvalificirane delavce. EESO zato poudarja pomen kakovostnega usposabljanja za delavce in dejstvo, da mora energetska sektor postati privlačnejši za mlade Evropejce. Evropska unija lahko zato ustanovi evropske centre odličnosti za vajence na specifičnih delovnih mestih, značilnih za energetska prehod (npr. energetska pregledi, namestitve toplotnih črpalk). EU lahko s subvencijami in podaljšanjem programa ErasmusPro vključi mlade Evropejce med ključne akterje pri energetska prehodu, zlasti na področju čistega vodika.

4.2 Spodbujanje ustvarjanja delovnih mest z uporabo obnovljivega vodika pomeni podpiranje evropskih malih in srednjih podjetij, ki prispevajo skoraj dve tretjini delovnih mest v evropskem nefinančnem zasebnem sektorju⁽¹⁵⁾. EESO poziva Komisijo, naj razvije posebna finančna orodja za njihovo podporo⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in Evropski investicijski banki – Čist planet za vse – Evropska strateška dolgoročna vizija za uspešno, sodobno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo (UL C 282, 20.8.2019, str. 51).

⁽¹³⁾ Vodik, pridobljen z reformingom zemeljskega plina, stane okrog 1 USD/kg. Vir: Platts Hydrogen Assessments.

⁽¹⁴⁾ Glej letno poročilo Evropske federacije za promet in okolje (T&E) za leto 2019.

⁽¹⁵⁾ <https://www.touteurope.eu/actualite/les-entreprises-dans-l-union-europeenne.html>.

⁽¹⁶⁾ Kot so regionalni investicijski skladi, javna jamstvena shema za kritje 60 % zelenega financiranja za razvoj MSP ter zavarovalne sheme, ki krijejo tveganje, povezano z razvojem na področju zelenega vodika.

4.3 EESO ugotavlja tudi, da je treba za izboljšanje konkurenčnosti EU in povečanje njene odpornosti ohraniti nadzor nad sredstvi in industrijo EU ter se boriti proti industrijskemu dampedingu drugih regij sveta.

4.4 Nazadnje EESO poziva EU, naj v celoti izkoristi nove, bolj trajnostne poslovne modele, ki temeljijo na dialogu med vsemi deležniki, tudi z močno udeležbo delavcev v poslovni strategiji⁽¹⁷⁾.

Naložbene potrebe v EU

4.5 EESO poudarja, da z evropskimi sredstvi ne bi smeli podpirati energije iz fosilnih goriv, in Komisijo poziva, naj načelo „ne škoduj“ uporablja za vse javno financiranje v okviru večletnega finančnega okvira, InvestEU, sklada EU za okrevanje in državne pomoči. V vsakem primeru vodik, pridobljen posredno ali neposredno s procesom, ki vključuje zajemanje in shranjevanje CO₂, ne more biti upravičen do zelene taksonomije evropskega financiranja.

4.6 EESO z navdušenjem pozdravlja dejstvo, da novi mehanizem za okrevanje in odpornost podpira naložbe in reforme držav članic, ki so bistvene za trajnostno okrevanje, zlasti v sektorju obnovljivega vodika. EESO poziva Komisijo, naj zagotovi, da bodo načrti držav članic za okrevanje in odpornost pripravljeni v skladu z evropskim zelenim dogovorom ter nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti. Zato mora poskrbeti, da bo prispevek k zelenemu prehodu osnovno merilo pri ocenjevanju projektov držav članic.

4.7 Zaveznitvo za čisti vodik bo imelo osrednjo vlogo pri uporabi vodika v Evropi, zlasti z razvojem naložbenega programa in pripravo nabora regionalnih, nacionalnih in evropskih projektov. EESO zato poudarja, kako pomembna je pravična zastopnost vseh deležnikov, vključno s civilno družbo v vseh njenih razsežnostih, delojemalci in nevladnimi organizacijami. Zdaj so v njem zastopani predvsem zasebni akterji⁽¹⁸⁾. EESO omogoča pravo zastopnost organizirane civilne družbe, zato ga je treba vključiti v razprave in posvetovanja.

Spodbujanje povpraševanja in povečanje proizvodnje

4.8 EESO je prepričan, da imajo dražbe za pogodbe na razliko za ogljik pomembno vlogo pri zagotavljanju, da se industrijski procesi hitro preusmerijo na vodik. Poleg tega lahko dajo pozitiven signal vlagateljem in industriji⁽¹⁹⁾. Vendar želi EESO poudariti dva vidika:

4.8.1 Komisija je z izpostavljanjem pomena pogodb na razliko za ogljik priznala, da obstoječi sistem EU za trgovanje z emisijami (EU ETS) ne more poslati dovolj močnih cenovnih signalov, ki bi sprožili nedvomno potrebne naložbe za doseganje podnebne nevtralnosti. Po eni strani je to posledica dejstva, da so fosilne surovine v EU še vedno deležne visokih subvencij. Iz poročila Evropske komisije o subvencijah za energijo je razvidno, da so se subvencije za zemeljski plin, ki se uporablja za proizvodnjo vodika z zajemanjem in shranjevanjem CO₂, dejansko povečale⁽²⁰⁾. Obstaja torej veliko izkrivljanje trga, ki ovira naložbe v tehnologije za varstvo podnebja, kot je zeleni vodik, ali povzroča, da so te po nepotrebnem drage. Poleg tega sistem EU za trgovanje z emisijami tudi po reformi še vedno ne odraža resnične cene ogljika. Brez subvencij za fosilne surovine in z dodatnim izboljšanjem sistema trgovanja z emisijami pa pogodbe na razliko za ogljik sploh ne bi bile potrebne. To dvoje bi torej moralo biti prva prednostna naloga Komisije.

4.8.2 Če pa bi bile pogodbe za razliko na ogljik vseeno potrebne, bi bilo treba razpisne sisteme zanje pripraviti tako, da se proizvodnja vodika z elektrolizo financira samo, če se zanjo uporabi presežek električne energije iz obnovljivih virov⁽²¹⁾. EESO zato poudarja, da je nujno treba vzpostaviti evropski sistem financiranja in posebne javne razpise za obnovljivi vodik, da ne bi upočasnili razvoja vodika, pridobljenega iz fosilnih goriv z zajemanjem in shranjevanjem CO₂.

⁽¹⁷⁾ Resolucija EESO z dne 11. junija 2020 o predlogih EESO za obnovo in okrevanje po krizi zaradi COVID-19 (UL C 311, 18.9.2020, str. 1).

⁽¹⁸⁾ Glej seznam članov zaveznitva za čisti vodik.

⁽¹⁹⁾ Te dražbe so z doseganjem nizkih ponudb prispevale zlasti k razvoju britanske vetrne industrije na morju.

⁽²⁰⁾ Glej COM(2020) 950 final, Priloga 2.

⁽²¹⁾ Če na primer upravljavec elektrolizerjev dokaže, da električno energijo za elektrolizo prejema neposredno iz novega obrata za pridobivanje energije iz obnovljivih virov ali ima pogodbo za dobavo električne energije samo v času, ko so cene na veleprodajnem trgu negativne.

Mednarodna razsežnost

4.9 EESO ima pomisleke glede vrste prihodnjih energetskih partnerstev, v okviru katerih naj bi se v sosedstvu EU ⁽²²⁾ namestilo za 40 GW elektrolizerjev za pridobivanje obnovljivega vodika. V času, ko voditelji držav članic pozivajo k večji evropski suverenosti, EESO poziva Komisijo, naj razvije usklajen pristop.

4.10 EESO poudarja tudi, kako težko je privabiti evropske vlagatelje v politično nestabilne države. Pri tem pa EESO priporoča, naj države Zahodnega Balkana, vključene v proces pristopa k EU, sodelujejo v vseh razpravah in ukrepih v zvezi z izvajanjem strategije za vodik.

4.11 EESO poleg tega poziva Komisijo, naj podrobneje predstavi zmogljivosti teh držav za razvoj takšnih prihodnjih partnerstev, saj so v strategiji zdaj zajete zelo različne države, kot so Alžirija, Egipt, Izrael, Jordanija, Libanon, Libija, Maroko, Palestina ⁽²³⁾, Sirija in Tunizija, ki imajo zelo različne politike glede energetskega prehoda in razvoja energije iz obnovljivih virov. Glede na velik delež malih in srednjih podjetij v teh državah in visoko raven bančnega posredovanja bi bilo treba dati prednost tudi instrumentom za finančno podporo malim in srednjim podjetjem, ki jih priporoča EESO.

4.12 EESO se sprašuje, ali so te države sposobne zagotoviti dovolj elektrolizerjev za pridobivanje obnovljivega vodika v količinah, ki bodo zadostile domačemu in tudi evropskemu povpraševanju. V Severni Afriki in Ukrajini bi bilo za namestitev zmogljivosti 40 GW do leta 2030 dejansko potrebnih 76 GW energije iz obnovljivih virov, kar pomeni, da bi se morala zmogljivost v teh državah v desetih letih potrojiti ⁽²⁴⁾.

V Bruslju, 27. januarja 2021

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG

⁽²²⁾ Vključno z Zahodnim Balkanom, Ukrajino in državami južnega sosedstva.

⁽²³⁾ To poimenovanje ne pomeni priznanja Palestine kot države in ne posega v stališča posameznih držav članic o tem vprašanju.

⁽²⁴⁾ https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/May/SDG7Tracking_Energy_Progress_2020.pdf.